



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Sententia Durandi. c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

tionem ordinat ad opus, dicitur simpliciter practica. Supponere autem videtur cognitionem practicae esse, non ut putavit Scotus, quae mouet affectum, sed quae habet pro obiecto operationem.

Refutatur. Hæc sententia, in eo quod supponit, vera est: quod si admitteret Theologiam simul esse practica, & speculatiua, simpliciter autem speculatiua, hoc est, principaliter, non differret à sententia S. Thomæ, & aliorum, quam puto esse veriorum: si tamen dicat omnino esse speculatiua, aut nullum habere actum practicae cognitionis, facile reuinci poterit ex iis, quæ dicemus infra: ex quibus etiam patebit cognitionem practicae etiam si assumatur, ut medium, & dispositio ad contemplationem, non esse speculatiua, sed intra limites practicae manere: si ergo Theologia nostra habet actum cognitionis practicae, & speculationis, ut probabitur, dici non debet simpliciter, hoc est, omnino speculatiua, bene tamen simpliciter, hoc est, principaliter speculatiua.

CAP. V. III.

Sententia Durandi.

Durand. *Triplex actus in Theologia.* *Prima pars sententia Durandi.* Quinta opinio est Durandi, in q. 6. Prologo. num. 20. qui præmittit, tribus modis accipi Theologiam; sicut notauerat in q. 1. Prolog. num. 6. & q. 5. num. 6. Primo quidem, pro habitu, quo credimus ea, quæ in sacra Scriptura traduntur. Secundo, pro habitu, quo eadem declarantur, & defenduntur. Tertio, pro habitu, quo ex articulis fidei conclusiones deducuntur: ait ergo q. illa 6. Prolog. num. 20. Primo, Theologiam primo modo esse practica simpliciter: probat, quia illa scientia, quæ pro obiecto habet aliquod opus, est practica simpliciter: sed Theologia primo modo habet pro obiecto opus meritum, ubique enim exhortatur ad opera bona: ergo hoc modo est practica simpliciter. Nam si aliquando in Scriptura proponitur aliquid omnino ad speculationem pertinet, mirum non est; quia id raro fit, & ut plurimum traduntur ea, quæ ad mores spectant. Idem omnino docet in ea q. 6. num. 25. de habitu fidei secundum totam suam latitudinem.

2. Pars. Secundo docet, Theologiam secundo modo, habitum scilicet declarandi, & defendendi principales articulos fidei, esse simpliciter speculatiua. Probat, tum quia obiectum illius non est operatio aliqua, sed Deus ipse sub ratione saluatoris, qui non ad opus, sed ad speculationem pertinet: tum etiam quia ille est habitus speculatiua simpliciter, cuius operatio est cognitio veritatis, & ibi sistit: habitus autem, qui ponitur ad defendenda mysteria, ad hoc tantum deseruit, ut veritas cognoscatur, ergo est speculatiua.

3. Pars. De tertio modo Theologiae nihil dicit in corpore questionis, quia putat in primum modum recidere, & vtriusque eandem esse rationem. Quare in opinione illius tertio dicendum est, Theologiam, quæ deducit conclusiones ex articulis, de qua est nobis præcipua controuersia, esse simpliciter practica, quam doctrinam ipse etiam tradit q. illa 6. Prolog. in solutione 2. ubi & peculiarem huius assignat rationem; quasi etiam dixerat supra quæst. 5. num. 21. Inquit igitur Theologiam, quæ est habitus ad deducendas conclusiones ex articulis fidei, ita esse practica, ut etiam ex articulis ad solam speculationem pertinentibus, non deducat conclusionem speculatiua, sed omnino

Vaquez in 1. part. Tom. 1.

practica; censet enim cum aliquid speculatiuum deducitur ex articulis fidei non esse nouam conclusionem, sed ad declarandum magis articulum ipsum solum deseruire; id tamen quod inferitur, ut propria conclusio, esse simpliciter practicum. Primum probat, nullam conclusionem speculatiua deduci ex articulis, quia talis illatio, aut nihil, aut modicum perficit intellectum. Deinde multas conclusiones practicas colligit, probat. Nam ex eo, quod Christus semetipsum examinavit, non ad declarationem, sed ut nouam aliquam conclusionem colligimus, nobis esse in humilitate etiam viuendum, quo pacto Petrus argumentatur in 1. epist. cap. 2. cum ait: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, &c. & ita existimat de aliis. Habemus autem ex sententia Durandi practica cognitionem habere pro obiecto operationem aliquam, nec satis esse si moueat ad amorem, ut docuit Scotus.

Refutatur opinio Dur. Hæc sententia multo minus mihi probatur, quam opinio Henrici. In primis enim frustra ipse distinguit habitum Theologiae, quo cognoscuntur mysteria religionis, quæ in Scriptura continentur, atque habitum, quo ista omnia defenduntur: idem enim habitus fidei, qui docet veritates ipsas quoque defendit, & declarat: aut saltem, si hoc non præstat fides in quocunque homine, præstat Theologia, quæ versatur circa conclusiones deductas ex articulis. Idem enim habitus ostendit veritates, quæ ex articulis colliguntur, & consequenter satisfacit iis, quæ contra illos obici poterant deducendo ad absurdum, vel alio modo arguendo. Conducit etiam plurimum philosophia, quæ Theologiae adiumento esse solet, ut notatum est. Denique si habitus distinguendi sunt, satis videtur duos distinguere, alterum fidei circa articulos, alterum Theologiae circa conclusiones.

Refutatur prima pars. Sed age, concedamus Durando tres habitus Theologiae, ut ipse contendit; saltem Theologia primo illo modo dici non potest simpliciter practica, si simpliciter idem significet quod omnino, vel ex omni parte, ut intelligere videtur Durandus. Hæc enim nihil aliud est quam fides mysteriorum nostræ religionis, quæ multa mysteria speculatiue omnino considerat, ut mysterium Trinitatis, Incarnationis, Resurrectionis, &c. ergo Theologia primo modo bona ex parte speculatiua est. Quod vero dicit in Scriptura plura reperiri, quæ pertinent ad practica cognitionem, quam quæ ad solam speculationem, parum refert: satis enim est, ut sit speculatiua, esse aliqua mysteria, quæ solum pertineant ad speculationem: imo si hæc rectè numerentur, non sunt pauciora. Quamuis enim pluries Scriptura loquatur de rebus ad mores pertinentibus: omnia tamen ad pauca capita reducuntur, præceptorum nimirum, & consiliorum, quæ sæpius repetuntur in Scriptura; Theologia ergo hoc modo non est maiori ex parte, nedum simpliciter, & omnino practica. Si verò illa simpliciter, significet idem, quod principaliter, potius deberet dicere Durandus, esse simpliciter, hoc est, præcipue speculatiua: sicut asserit S. Thomas de nostra Theologia, quæ deducit conclusiones: nam ea, quæ præcipue considerat, ut Deus, & quæ ad ipsam spectant, ad speculationem, non ad cognitionem practica pertinent.

Refutatur 2. Pars. Secundo falsum est, quod docet Theologiam

C 3

secundo

secundo modo, pro habitu nimirum declarandi, & defendendi mysteria esse solum speculatiuam. Si enim semel admittit Durandus, Theologiam primo modo, hoc est, fidem mysteriorum esse practicā simpliciter, profecto habitus ipse declarandi, & defendendi hæc mysteria, qui est Theologia secundo modo, erit etiam practicus. Cum enim defenso, & declaratio per singulas propositiones habeat idem obiectum, quod habet fides, seu Theologia, primo modo sequitur utramque eiusdem rationis & conditionis esse. Nam quamuis habitus defendendi, & declarandi ad inuestigandam veritatem ordinetur; nihilominus practicus erit, si veritas, quæ declaratur, & defenditur, practica est.

13.
Durand.
3. pars, reit-
atur.

Tertio denique quod docet Durandus, videlicet Theologiam tertio modo, de qua nunc est controuersia, esse omnino practicam, præterquam quod falsum esse facile ostendimus c. 5. & 6. ratio etiam, quia ipsum probat: nimirum, quia ex articulis fidei, qui in speculatione consistunt, non possit inferri aliquid, nisi practicum; falsum etiam manifeste supponit. Si enim Theologia primo modo, hoc est, fides articulorum, aliquando versatur circa obiectum solum speculationis, quod negari nequit, quomodo ex illo inferri non potest aliquid pertinens ad solam speculationem? In materia enim de incarnatione, ex eo quod credimus Verbum assumpsisse humanitatem, colligimus mentem quoque humanam, & non solam diuinam habuisse: deinde humanitatem illam non fuisse adoptatam, sub conditione serui non mansisse, opera illius idonea fuisse ad redemptionem generis humani, & plura alia, quæ non solum articulum ipsum reuelatum explicant, & declarant; sed etiam nouam aliquam veritatem continent, quæ in speculatione omnino consistit: & licet conducant ad pleniorum articuli intelligentiam, non propterea à ratione scientiæ speculative reici debent: nulla enim demonstratio est quæ veritate conclusionis, quam demonstrat, non magis explicet principia, ex quibus infertur.

14.

CAPVT V.

Notationes pro verioris sententiæ
explicatione.

Ceteris omnibus probabilior sententia est non paucorum, qui asserunt, Theologiam, quæ circa conclusiones ex articulis deducendas versatur, esse simul practicam & speculatiuam. Hanc tradunt S. Thomas in hoc articulo, Caiet. & recentiores ibidem, Okam. q. 4. principali Prolog. artic. 3. qui ponitur quæst. 11. in ordin. Gab. q. 12. Gregor. q. vlt. art. 4. iuncta etiam doctrina aliorum articulorum. Capreol. quæst. 2. artic. 1. concl. 6. Maior. q. 6. concl. 2. & 3. & Canus 12. de loc. cap. 2. Sed quia in eius confirmatione non satis conueniunt; necessarium duxi præmittere quædam, quibus explicatur, & à prædictis Doctoribus, ut magis probabilis respicitur. Deinde verò paucis referam, in quo ipsi inter se differant.

S. Thom.
Caiet.
Okam.
Gabr.
Gregor.
Capreol.
Maior.
Canus.

Notatio 1.
quæ sit pro-
prio practi-
cum.
Aristotel.

Primo igitur, cum controuersia hæc verborum potius, quam rerum esse videatur, & nominibus non sit pro libitu vtendum, videndum est, quid à philosophis, præcipue verò ab Aristotele, appellari soleat intellectus, aut mens πρακτική, ipse enim primus omnium intellectus diuisit in practicum, & speculatiuum. Eadem verò ratione, qua

intellectus dicitur practicus, dicitur etiam, & habitus. Mens igitur alia dicitur à philosophis factiua, quam Græco nomine ποιητική, vocant alia verò actiua, quam Græci appellant, πρακτική, nos autem Latine communiter reddimus practica. Factiua verò dicitur, quia pro fine habet effectum: practica autem, quia habet actionem. Quod si credimus S. Thomæ, qui 1. 2. q. 57. art. 4. censet, actionem solum dici immanentem, effectum verò transeuntem, consequitur intellectum, aut mentem actiuam esse, quæ sua cognitione dirigit ad actionem aliquam immanentem, & eam pro obiecto habet, factiuam verò, quæ respicit transeuntem, & illius principium est. Hanc distinctionem actionis, & effectus videtur tradidisse Aristotel. 9. metaph. cap. 9. ubi actiones transeuntes operationes appellat, quia dicuntur respicere opus: immanentes verò vocat actiones, quia nullum ex illis opus factum permanet.

15.
S. Thom.
Quid actio
quid effectus.

Verum in hac re varius videtur fuisse: nam 6. Aristot. Ethic. c. 5. inquit finem effectus esse quid aliud præter ipsam, actionis verò non semper: quasi existimet, ex actione aliquando superesse aliquid opus, præter ipsam, & 6. metaph. cap. 1. alio modo hæc duo distinguit, docet enim idem esse eligibile, & agibile, circa quod inquit versari mentem actiuam, seu practicam. Quare existimat, hanc solum circa morales actiones esse, factiuam autem ad artem spectare. Ex eius igitur sententia sola prudentia erit practica, seu actiua, ars vero erit factiua, seu operatiua. Denique 1. Magnor. Moral. c. vlt. hæc duo alio modo vsurpat: ait enim, Nimirum factientium, & agentium non idem facile, & actile, nam factilium præter facturam, finis superest alius, ponit autem exemplum in constructione domus: At in eis, quæ sub actionem cadunt nullus est alius finis, ut præter citharæ modulatum. Quibus plane docet actionem quoque dici transeuntem, quam sanè diuisionem sequitur Alexand. Aphrod. 6. metaph. c. 1. Ea verò seruata, non sola prudentia, sed etiam aliqua artis operatio ad actiuam mentem pertinebit. Facile autem cum doctrina huius capitis vltimi 1. Magnorum Moral. conciliari posset quod Arist. docuit 9. meta. c. illo 9. si dicamus eo capite appellari ab Aristotele operationes eas, quæ sunt transeuntes, non semper, sed vt plurimum: quia ex pluribus earum manet opus factum. Cum enim ipse dicat 1. Magnor. Moral. c. vltim. & experientia constat, ex aliquibus transeuntibus non manere opus, vt ex citharizatione, & aliis; sequitur, aliquas transeuntes non esse dicendas operationes iuxta doctrinam etiam ipsius 9. meta. cap. illo 9. ubi dicit ab opere facto, quod manet, operationem appellari. Contra verò immanens, ex sententia Aristot. nunquam poterit dici operatio, quoniam ex nulla immanenti permanet opus factum.

16.

Al. vult.
Aphro.

Conciliatur

Sed adhuc videtur sibi ipsi aduersari Arist. eodem c. vlt. 1. Magnor. Moral. & rursus asserere id, quod 6. meta. c. illo 1. docuerat: inquit enim, Circa actionem itaque, & qua in agendo posita sunt, prudentia; circa facturam, & qua in faciendo posita sunt, ars. Sentit igitur actile idem esse, quod eligibile à prudentia: factile verò idem, quod opus artis, sicut docuerat 6. meta. cap. 1. Ex his tamen, quæ eodem cap. vlt. subiungit, facile conciliari possunt hæc loca. Reddit enim rationem his verbis, Si quidem

Aristot.
Iterum dicitur
videtur.

Aristot.

Conciliatur

in